

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/bitwa-warszawska-1920/106055,Z-niedzwiedzica-Baska-Murmanska-na-wojnie-polsko-bolszewickiej-Materialy-edukacy.html>
23.04.2024, 21:34

Z niedźwiedzicą Baską Murmańską na wojnie polsko-bolszewickiej. Materiały edukacyjne dla nauczycieli uczniów klas 1-3 i przedszkolaków

BAŚKA MURMAŃSKA NIEDŹWIEDZICA ŻOŁNIERKA

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Poznaniu

**Historia białej niedźwiedzicy polarnej adoptowanej przez polskich żołnierzy.
Karty pracy do malowania, rysowania, pisania, obliczania i mądrej zabawy.**

15 sierpnia 2021 r. mija 101 lat od Bitwy Warszawskiej. Aby w ciekawy sposób przedstawić najmłodszym historię wojny polsko-bolszewickiej, przybliżamy postać Baśki Murmańskiej, białej niedźwiedzicy polarnej adoptowanej przez polskich żołnierzy I Korpusu Polskiego w Rosji, której obecność dawała ogromne wsparcie żołnierzom walczącym na wschodzie w 1918 r.

Historia przedstawiona za pomocą kart pracy do malowania, rysowania, obliczania i mądrej zabawy to najnowsza propozycja Oddziałowego Biura Edukacji Narodowej IPN w Poznaniu dostępna do pobrania.

Nauczycieli i uczniów zapraszamy do zapoznania się również z filmem o Baśce Murmańskiej:

I wojna światowa, zwana „Wielką wojną”, trwała cztery lata i zakończyła się oficjalnie 11 listopada 1918 roku podpisaniem rozejmu pomiędzy państwami Ententy (Wielką Brytanią, Francją, Rosją, Serbią, Japonią, Włochami i Stanami Zjednoczonymi), a państwami centralnymi (Austro-Węgrami i Niemcami, wspieranymi przez Imperium Osmańskie oraz Bułgarię). Ten największy od czasów wojen napoleońskich konflikt zbrojny w Europie zakończył się klęską państw centralnych. W tym czasie w Rosji Sowieckiej, po krwawych rewolucjach lutowej i październikowej, upadku caratu i dojściu do władzy Komunistycznej Partii (bolszewików), rozpoczął się bolszewicki marsz na zachód, którego celem było wprowadzenie komunizmu w krajach Europy Zachodniej. Odradzająca się Rzeczpospolita miała być jedynie „przepierzeniem” do wtargnięcia bolszewików w głąb kontynentu. Na czele kierownictwa nowopowstałej partii stanął Włodzimierz Lenin. Zgodnie z jego ideologią, za pomocą rewolucji światowej należało zniszczyć istniejący dotychczas świat kapitalistyczny i wprowadzić rządy socjalistyczne. Wiązałoby się to ze zlikwidowaniem przede wszystkim własności prywatnej i religii, w celu łatwiejszego panowania nad ludnością pracującą.

Od początku 1918 r. państwa Ententy z coraz większym zaniepokojeniem obserwowały rozwój bolszewizmu i rosnące wpływy niemieckie w Rosji. Desant oddziałów niemieckich w Finlandii stwarzał bezpośrednie zagrożenie dla portów w Murmańsku i Archangielsku, położonych w północno-zachodniej części Rosji. Znajdowały się tam bowiem magazyny ze sprzętem wojskowym, dostarczonym przez Ententę armii rosyjskiej. Istniała obawa, że zasoby te zostaną przejęte przez Niemców lub bolszewików, dlatego w maju 1918 r. wylądował w Murmańsku desant sił brytyjskich, wsparty później przez oddziały amerykańskie i francuskie. Polscy dowódcy, widząc rozbieganie i rozbrojenie przez państwa centralne korpusów polskich na Białorusi i Ukrainie oraz chcąc uniknąć wcielenia żołnierzy w szeregi Armii Czerwonej, zastanawiali się nad odtworzeniem tychże oddziałów w głębi Rosji. Zgodnie bowiem z obowiązującymi ustaleniami, żołnierze pochodzenia polskiego wchodzący w skład utworzonego w 1917 r. I Korpusu Polskiego w Rosji podlegali Rosjanom. Aby tego uniknąć, w Moskwie z inicjatywy gen. Józefa Hallera doszło do rozmów między polskim Wydziałem Wojskowym, a przedstawicielami misji wojsk sprzymierzonych, w wyniku których 15 czerwca 1918 r. podpisano umowę, sankcjonującą formowanie oddziałów polskich w rejonie Murmańska. Plany dowództwa polskiego zakładały utworzenie 4 Dywizji Strzelców Polskich, a oficerowie i żołnierze liczyli na to, że uda im się opuścić Rosję i dołączyć do Armii Polskiej we Francji. Tak zaczęła się historia polskich żołnierzy walczących w latach 1918–1919 przeciwko bolszewikom w rejonie Murmańska i Archangielska, zwanych potocznie Murmańczykami.

Z historią polskich żołnierzy łączą się również losy niedźwiedzicy polarnej przygarniętej przez chorążego Walentego Karasia. Żołnierze nazwali ją Baską Murmańską. Wkrótce przydzielona została z nominacją na „córkę Regimentu” do kompanii karabinów maszynowych batalionu Wojska Polskiego dowodzonego przez płk. Juliana Skokowskiego. Dostała swój przydział jedzenia i stała się pełnoprawnym żołnierzem. Na jej nowego opiekuna wyznaczono kaprała Smorgońskiego, który nauczył ją elementów musztry, w tym

salutowania i naśladowania kroku marszowego. Niedźwiedzica, która dawała polskim żołnierzom nadzieję na powrót do odradzającej się ojczyzny, przeszła ze swoim oddziałem cały szlak bojowy i dotarła do Twierdzy Modlin.

W 1919 r. brała udział w defiladzie na Placu Saskim w Warszawie. Razem z żołnierzami maszerowała na dwóch łapach, salutowała przed naczelnikiem Józefem Piłsudskim, a podczas powitania podała mu łapę.

Anegdota, być może autentyczna historia przywołana została przez żołnierza, również Murmańczyka, Eugeniusza Małaczewskiego, autora książki zatytułowanej *Historia o białej niedźwiedzicy*:

Walenty Karaś zakochał się w pięknej damie. Okazało się, że ową kobietę darzył uczuciem również pewien włoski żołnierz, hrabia, który, aby pozyskać jej względy, zakupił sobie „srebrnego” lisa. Jak wielkie było jego zdziwienie, gdy pewnego pięknego dnia pod okno ukochanej przyszedł polski żołnierz, Walenty z tresowanym niedźwiedziem! Hrabia przywiązał sobie liska za pomocą smyczki do guzika w mundurze. Jak zareagował lisek widząc olbrzymiego niedźwiedzia, czyli naszą Baśkę? Przestraszył się i uciekł odrywając guzik z munduru Włocha. Włoch się przewrócił, a Baśka złapała go za spodnie, szarpnęła i...część odzieży została w jej paszczy.

Więcej informacji na temat żołnierzy polskich walczących z bolszewikami na Wschodzie, w tym fotografie, przybliżenie historii formacji polskich i sojuszniczych oraz szlaków bojowych poszczególnych korpusów i dywizjonów, znajduje się w najnowszym albumie [Wojciecha Jerzego Muszyńskiego pt. *Białe Legiony przeciwko bolszewikom. Polskie formacje w Rosji 1918-1920.*](#)

PLIKI DO POBRANIA

[Z niedźwiedzicą Baśką Murmańską na wojnie polsko-bolszewickiej – książeczka do pobrania \(pdf, 10.35 MB\) 31.07.2020 14:00](#)